

Struktura parlamentu: existuje optimální model?

Abstrakt

Diplomová práce na téma „Struktura parlamentu: existuje optimální model?“ se zabývá otázkou ideálního modelu složení parlamentu z hlediska počtu jeho komor. Jejím cílem je poskytnout zevrubný přehled jednotlivých možností, které se v historii nebo současnosti objevily. Z toho se snaží vyvodit závěry pro odpověď na otázku, zda preferovat unikameralismus či bikameralismus. Daná otázka je pak i přenesena do kontextu českého Senátu.

První kapitola práce řeší obecně otázku institutu parlamentu. Pojednává o definici tohoto pojmu, jenž nabýval v různých časových epochách či na různých místech odlišných významů. Dále se pak zabývá pro práci stěžejním pojmem parlamentní struktury.

V druhé kapitole je pojednáváno o unikamerální formě parlamentní struktury, a to včetně jeho charakteristiky, historického a intelektuálního vývoje. Následně jsou popsány čtyři konkrétní od sebe odlišné příklady jednokomorových parlamentů ve světě. Konkrétně jde o parlamenty Slovenska, jakožto příkladu unikameralismu v čisté formě, Íránu, který je případem jednokomorového parlamentu s teokratickými prvky, Botswany, jež disponuje prvkem kmenovým, a příklad takzvaného modifikovaného unikameralismu, který je jakousi střední cestou mezi unikameralismem a bikameralismem, s původem ve Skandinávii.

V obdobném duchu pokračuje třetí kapitola zabývající se bikameralismem. Taktéž je prozkoumána jeho charakteristika a dějinný a ideový vývoj. Nadto je předmětem této kapitoly i otázka funkcí druhých komor dle různých autorů. Podobně jako v druhé kapitole je pak kapitola třetí uzavřena čtyřmi různými příklady bikamerálních parlamentů. Italský parlament je uveden jako příklad rovného postavení obou komor. Irsko je zástupcem druhých komor založených na korporativním základě. Spojené království vystupuje jako příklad bikameralismu s aristokratickým a meritokratickým prvkem a Německo je zvláštním případem svého druhu, jehož druhá komora je založena na reprezentaci územní.

Čtvrtá kapitola se zabývá vzácnými příklady parlamentů polykamerálních, které bývají výsledkem unikátních okolností v daném místě a čase. Konkrétně jsou uvedeny

polykameralismy Jižní Afriky, Jugoslávie, Francie a skandinávských zemí. V rovině teorie pak zůstala polykamerální idea Simóna Bolívara.

Pátá kapitola je věnována Parlamentu České republiky se zaměřením na jeho historický vývoj od vzniku první Československé republiky v roce 1918, včetně toho, jak se parlamentní struktura v průběhu 20. století měnila, jeho ustavení v souvislosti s rozpadem Československa a na pravomoci Poslanecké sněmovny a Senátu.

Poslední šestá část se pak aplikací popsaných zjištění zamýšlí nad jednotlivými modely parlamentní struktury. V případě bikameralismu je následně vyslovena preference pro asymetrický bikameralismus se středně-slabší druhou komorou. Unikameralismus je označen za přípustnou alternativu, ale je konstatována myšlenka, že unikamerální parlamenty byly mnohdy produktem prudkých společenských změn, které často vyústily v autoritářské či totalitní režimy, v nichž byl parlament pouhou iluzí demokratického rozhodovacího procesu. V druhé části je pak prozkoumávána otázka Senátu v ústavním systému České republiky. Jejím vyústěním je závěr, že Senát má své opodstatnění, byť mu ubližuje nejasná reprezentace konkrétních zájmů a spíše skromný výčet pravomocí, který by si v nějakých dílčích parametrech zasloužil rozšíření. Tato skutečnost byla ještě umocněna zakotvením přímé volby prezidenta republiky.

Klíčová slova: struktura parlamentu, unikameralismus, bikameralismus, polykameralismus, dolní komora, horní komora, Senát